

HANDLINGSPLAN FOR FOREBYGGING AV MOBBING OG KRENKELSER I BARNEHAGEN

Rammeplanene sier; «Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser og mobbing må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.»

- Forebygge
- Stoppe
- Tiltak

Hvordan forbygger/stopper vi mobbing/utestenging?

- De voksne snakker om vennskap, hva er en venn, hvordan være en venn
- Vi jobber med Marte meo prinsippene
- Være tilstedeværende og delaktige voksne ute og inne
- Vi framsnakker hverandre, barn og voksne
- Vi har grupper på tvers for å skape nye relasjoner mellom barna

Hvilke tiltak setter vi inn når mobbing/utestenging oppstår?

- De voksne er der barna er
- Vi har barneintervju/samtaler med barna
- Vi bruker praksisfortellinger i barns lek
- Vi bruker film

Hvordan forbygger/stopper vi mobbing/utestenging?

- Vi snakker med barna i små grupper
- Vi snakker med foreldrene, har en åpen dialog tidlig.
- De voksne er tilstedeværende i inne/ute leken
- Vi hjelper barna med ulike lekestrategier, for å lære de å være i lek.
- Vi veileder personalet i håndteringen, ved bruk av Marte meo

Hva kan foreldrene gjøre for å forebygge mobbing?

- Snakk aldri ned settende om personalet, de andre barna i barnehagen eller deres foreldre.
- Meld fra til barnehagen om dere oppdager at mobbing/erting forekommer
- Gi tilbakemeldinger på barnets trivsel
- Vær inkluderende i felles arrangementer
- Vær støttende i å skape et inkluderende miljø i barnehagen

RUTINER FOR HÅNDTERING AV UTSTØTING OG MOBBING

Det har de siste årene vært økt fokus på mobbing i barnehager, men det har vært lite kunnskap om utbredelsen av mobbing i barnehagene. Det har også vært motstand mot å bruke begrepet mobbing i forhold til barnehagebarn.

Det er gjort mye for å øke fokus på mobbing og utstøting i barnehagen:

- 2004 utga Barne- og familiedepartementet heftet «Mobbing i barnehagen»
- Utdanningsdirektoratet ga i 2012 ut veilederen «Barns trivsel - voksnes ansvar: Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen».
- Det tidligere Manifest mot mobbing gikk ut ved nyttår 2015, og er nå erstattet av et nytt Partnerskap mot mobbing. 12 sentrale organisasjoner i skole og barnehage har gått sammen med regjeringen mot mobbing og for et godt læringsmiljø. Partnerskapet vil vare fra 2016 til 2021.
- Høsten 2015 kom forskningsrapporten «Hele barnet, hele løpet: Mobbing i barnehagen». Rapporten slår fast at mobbing foregår i barnehagen. Samtidig viser det seg også at barn som blir mobbet og utestengt fra lek opplever lite støtte fra de voksne i barnehagen.

Barnehagebarn som har en begynnende mobbeatferd har økt risiko for å fortsette med denne typen atferd i barneskolen. Voksne har ansvar for å lede barn inn på gode spor. For å veilede små barn inn i positivt samspill med andre barn trenger voksne derfor kunnskap om hvordan barn utvikler mobbeatferd (Flack, 2013).

Barnekonvensjonen

FNs Barne-konvensjon slår fast at barn og unge har rett til utvikling, medvirkning, ikke-diskriminering, omsorg, beskyttelse og selvrealisering. Mobbing svekker disse rettighetene.

Barnehagens samfunnsmandat

Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetstiltak i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem (Barnehageloven, 2005, § 1 Formål).

Barnehagens formålsparagraf

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering (Barnehageloven, 2005, § 1 Formål, 3. ledd).

Definisjon mobbing

En person er mobbet eller plaget når han eller hun, gjentatte ganger og over en viss tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere andre personer.

Mobbing/utestenging kan skje både synlig og usynlig. De negative handlingene kan komme fra både enkeltpersoner og/eller fra en gruppe. Den som blir mobbet og utestengt opplever seg underlegen og har vanskelig for å forsvare seg, det er en ubalanse i maktforholdet. Med krenkelser mener vi ord eller handlinger begått av barn eller voksne, som oppleves som negative eller sårende av andre. Krenkende adferd er uavhengig av intensjonen bak.

Forebygging

Mobbing blant små barn forebygges ved at voksne er oppmerksomme på det enkelte barns trivsel og på samvæersmønstre i barnegruppen.

Lek, vennskap og tilhørighet er viktig for alle barn. Forskning viser at vennsksforhold er en beskyttende faktor for et barn i forhold til mobbing.

Forskningsrapporten «Hele barnet – hele løpet, Mobbing i barnehagen» viser til at mobbing i barnehagen kan relateres til utestengelse av lek.

Det vises til tre kjennetegn på barn som blir utestengt fra lek:

1. Dette er barn som mangler lekekompetanse,
2. Barn som mangler språk/kommunikasjonsferdigheter
3. Barn som blir oversett og negativt definert av de ansatte i barnehagen.

Det er de voksne det kommer an på.

Det er de voksne det kommer an på..

De voksnes holdninger til mobbing i barnehagen har svært stor betydning. Dette gjelder både foreldre og personale. Alle voksne får et spesielt ansvar når vi går inn i barnehagen. Alle voksne har også en plikt til å gripe inn dersom vi ser noe som ikke er akseptabelt.

Vi vet fra forskning at mobbing foregår i barnehagene. Det viktigste i forbindelse med å oppdage mobbing er å ha ansatte som våger å se mobbingen som foregår. Barna er avhengig av å ha voksne som er tilstede og er observante. Personalet må reflektere rundt mobbing i barnehagen og ikke minst må tema være på dagsorden jevnlig.

De ansatte må være aktive og tilstedeværende i barns lek og hverdag. Aktiv deltakelse vil gi innblikk i barnas verden og fokuset flyttes fra å være kontrollerende til å bli observerende og deltakende. Mobbing i barnehagen stoppes av aktivt deltakende og tilstedeværende voksne som griper inn.

Gjennom sin deltakelse kan de ansatte synliggjøre alle barn og deres sterke sider. Ansatte som setter positivt fokus fremmer barns status i gruppen. *De voksne skal være talentspeidere – ikke feilfinnere!* Det er de ansatte som har ansvaret for at alle barn føler de er viktige, at de blir sett og får være med i lek. «Det er alltid voksnes ansvar å ta mobbing på alvor, og gi støtte og veiledning slik at barn opplever tilhørighet og får være en del av leken og fellesskapet» (Lund et al., 2015, s. 4).

Hvordan avdekke mobbing

Mobbing kan være vanskelig å oppdage og både ansatte og foreldre skal være observant på endringer av barns adferd. Det kan ofte være et tegn på at noe er galt. Ved at hjem og barnehage har et tett samarbeid med god dialog vil det være lettere å fange opp endringer hos barnet tidlig.

Eksempler på endret adferd som kan være tegn på at barn blir mobbet:

- Barnet vil ikke gå i barnehagen.
- Barnet begynner å tisse på seg etter å ha vært tørr
- Endrer spise- og sovevaner
- Blir engstelig og redd
- Blir oppfarende og fort sint
- Blir stille og «usynlig»
- Får dårlig selvbilde/selvtillit
- Nekter å fortelle hva som er galt
- Plager yngre barn eller søsken
- Blir klengete og søker mer voksenkontakt

Når mobbing oppstår

Ansatte og foreldre har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen. Alle henvendelser fra barn, personale eller foreldre om antatt mobbing skal tas på alvor. Sak-er som oppstår skal løses raskt, og alle involverte parter skal møtes med respekt. Å stoppe mobbing er et voksenansvar, tiltak må rettes både mot enkeltbarn, barnegruppa og mot hele miljøet, i tillegg til at berørte foreldre skal involveres. Dette krever bevisste og reflekterte holdninger og handlinger, og det er viktig å unngå at barnet som mobbes tillegges ansvar for mobbingen. Den som mobbes skal ivaretas av voksne som er trygge og tydelige. Den som mobber skal møte voksne som klart tar avstand fra det som er gjort og med tydelig forventning om at atferden skal endres.

I arbeid mot mobbing må vi flytte fokus fra barnas personlige egenskaper og se barna i forhold til de relasjonene de er i og den konteksten de befinner seg i (Lund, 2015)

Barnehagen ved fagleder/ virksomhetsleder har ansvar for og plikt til å iverksette tiltak når mobbing avdekkes. Foreldrene har ansvar for å støtte opp om og imøtekomme tiltakene barnehagene setter i gang.

“Alle barn er i utgangspunktet samarbeidsvillige og kompetente. Ingen barn er onde. Men når livet blir vanskelig, kan følelsene ta litt ville veier og oppførselen blir deretter» (Christiansen, 2016).

Alle har et individuelt ansvar for å reagere/agere når man får mistanke om mobbing.

TILTAKSPLAN

Alle involverte i personalgruppa har et ansvar for å bidra i prosessen med utarbeidelse og gjennomføring av tiltaksplan. Det skal skrives referat fra alle møter.

TILTAK	ANSVAR	GJENNOMFØRT Signatur og dato
<p>1) Den som observerer mobbing informerer straks fagleder og pedagogisk leder. Saken tas opp i møte. Beskriv konkret hva som har skjedd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva har barnet/ barna gjort? • Hvordan har personalet forholdt seg? • Tiltak videre konkretiseres av personalet på avdelingen/ gruppa	<p>Den som observerer mobbing</p> <p>Fagleder og pedagogisk leder</p>	
<p>2) Snakk med barna om hendelsen</p> <p>Be barna komme med forslag om hva vi kan gjøre Sammenfatt barnas ideer med personalets forslag</p>	<p>Pedagogisk leder</p>	
<p>3) Foreldrene til involverte barn blir informert og tatt med på råd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bli enige med foresatte om tiltak som skal iverksettes for å stoppe mobbingen • Hva skal de ulike parter bidra med? • Lag gjerne en skriftlig avtale	<p>Fagleder og pedagogisk leder</p>	

4) Vurdering av tiltak i punkt 1
Gjennomføring av nye samtaler med barna ved behov

Fagleder og pedagogisk leder

5) Vurderingsmøte for personalet etter 1-2 uker. Dokumenter status.
Fungerer iverksatte tiltak?
Evt. videreføring/ justering av tiltak.
Vurdering og samtaler i personalgruppa bør skje kontinuerlig på avdelings-/ gruppemøter til saken er løst

Fagleder og pedagogisk leder

6) Ny informasjon/ samtale med foresatte om dagens ståsted i saken
Nær dialog med foresatte/ foreldresamtaler bør skje kontinuerlig til saken er løst

7) Veiledning kan søkes ressursteam, konsultasjonsteam, tverrfaglig team osv.

Pedagogisk leder/ fagleder/
Virksomhetsleder
Foreldre/ Virksomhetsleder

FOREBYGGENDE TVERRFAGLIG SAMARBEID NÅR VI ER BEKYMRET FOR BARN

ATFERDSVANSKER   SOSIALE   EMOSJONELLE VANSKER

- Observere
- Kartlegge
- Snakke med andre i personalet
- Finne årsaken til problematferden
- Samtale med foreldrene
- Konsultasjonsteam Bergenhus bydel
- Henvisning lavterskelteam og/eller PPT

VOLD

OVERGREP

- Observere
- Snakke med styrer
- Kartlegge
- Snakke med barnet (avdekkende samtaler) eventuelt som et tema i barnegruppen.
- Konsultasjonsteam Bergenhus bydel, evt. barnevernsvakten.
- Meldeplikt
- Bekymringsmelding til barnevernet

KONTAKTINFORMASJON

Bergenhus barneverntjenesten:
Allehelgens gate 6
Tlf: 55 56 86 60

Barnevernvakten i Bergen
Tlf: 55 36 11 80

Rådgivningstjenesten i Sammen:
www.sammen.no
Telefon: 55 96 88 44

OMSORGSSVIKT

- Observere
- Kartlegge, skrive logg.
- Snakke med styrer, primærkontakt.
- Samtale med foreldrene sammen med styrer.
- Konsultasjonsteam Bergenhus bydel eller barnevernsvakten.
- Bekymringsmelding

BARN AV RUSMISBRUKERE

- Tydelig ruset ring politiet 112
- Prøv å strekke tiden til politiet kommer
- Lever ut barnet ved motstand(traumatisk hvis foreldre og personal sloss)
- Ved mistanke/alkohollukt:
  - Observer
  - Skriv logg
  - Del bekymringen med styrer.
  - Samtale med foreldre
  - Konsultasjonsteam
  - Bekymringsmelding

BARN AV PSYKISK SYKE

- Observere
- Skrive logg
- Snakke med styrer og primærkontakt
- Samtale med foreldrene
- Rettlede til kommunalt hjelpeapparat. Rådgivningstjenesten.
- Tilrettelegge i barnehagehverdagen
- Konsultasjonsteam
- Bekymringsmelding

TRUSLER FRA FORELDRE / FORESATTE

- Skriv logg
- Dele truslene med andre i personalet
- Samtale med den som kom med truslene sammen med styrer, sjekk ut om det er hold i truslene

SAMLIVSBRUDD

- Samtale med foreldrene. Sammen eller hver for seg.
- Sjekk ut eventuelle endringer i bringe/hente rutiner
- Sjekk ut hvis det er konflikter om det er eventuell en dom. Vi kan ikke la vær å levere ut barnet til mor eller far uten at det foreligger en dom.

TRUSSEL

SYKDOM

DØD

ULYKKE

- Observere
- Kartlegge
- Snakke med andre i personalet
- Finne årsaken til problematferden
- Samtale med foreldrene
- Konsultasjonsteam Bergenhus bydel
- Henvvisning lavterskelteam og/eller PPT